

ידע מצמיח תנוך

הלכות הבדלה (מתוך קיצור שולחן ערוך מקור חיים סימן עה)

ח. מצוות עשה מן התורה לקדש את השבת בדברים בכניסתו וביציאתו: בכניסתו בקידוש וביציאתו בהבדלה. גם בתפילה וגם על הכוס.

י. אסור לעשות שום מלאכה עד שיבדיל. ואם הבדיל בתפילה מותר אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה קודם שהבדיל בתפילה, אומר "המבדיל בין קודש לחול" בלא ברכה, ועושה מלאכה.

יא. המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילים, הקב"ה קוראו 'קדושי' ועושהו סגולה, כי זו דרך כבוד להיפרד מקדושת השבת, ועל כל משקה שאדם יבדיל במקום שהיין מצוי נכנס הוא בספק ברכה לבטלה, לכן יקפיד להבדיל על היין בלבד. אבל במקום שאין יין מצוי וכל בני העיר רגילים בשתיית משקה אחר (חמר מדינה), כגון שכר או בירה וכדומה, יכול להבדיל עליהם. ויש לזוהר בכוס של הבדלה בכל מה שמעכב בכוס של ברכה.

יב. אומר ההבדלה מיושב, שמפני שמוציא אחרים ידי חובתם רצוי לעשות דרך קביעות, וכך נוהגים הספרדים. ויש אומרים להבדיל מעומד, מפני שהוא כעין ליווי לשבת ואין מלווים אלא מעומד, וכך נוהגים האשכנזים.

יג. אוחז היין ביד ימין, וההדס או כל מין בשמים אחר בשמאל. ומברך על היין, ושוב נוטל ההדס בימין והיין בשמאל (ואל יניח הכוס על השולחן) ומברך על ההדס (בורא עצי בשמים) ומניחו, ומברך בורא מאורי האש על הנר ואח"כ מחזיר היין לימינו. ומצוה מן המובחר לברך על אבוקה שאורה רב, וטוב להדר שיהיה של שעווה. ויקרב הנר אליו כדי שיוכל להבחין בין מטבע מדינה זו למטבע של מדינה אחרת, ונוהגים להסתכל בכפות הידים והצפרנים כדי לבחון אם יוכל ליהנות מאורו.

יד. וגומר ההבדלה עד המבדיל בין קודש לחול, ושונה שיעור רביעית. ובכוס של מצוה אינו יכול לצאת ידי חובה בפחות מכזית, ולכן חייב לשתות רביעית.

טו. ושופכים מן הכוס לאחר הבדלה ומכבים בו הנר ורוחצים בו עיניהם משום חיבוב מצוה. והטעם שמכבים בו הנר הוא כדי שיהא נראה לכל שלא הודלק נר זה אלא למצוה לנר של הבדלה לברך עליו.

יז. שכח או הזיד ולא הבדיל במוצאי שבת, מבדיל עד סוף שלישי, שכל שלשת הימים הראשונים של השבוע שייכים לשבת שעברה. ודוקא בורא פרי הגפן והמבדיל בין קודש לחול, אבל על נר ובשמים אין מקום לברך אלא במוצאי שבת בלבד.

ידע מצמיח תנוך

יח. מעיקר הדין נשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש. ולכן אשה שאין מי שיבדיל לה חייבת להבדיל בעצמה. וכן איש שכבר הבדיל יכול לחזור ולהבדיל להוציא אשה ידי חובתה.

פניני הלכה שבת כרך א' עמודים 137-138

הוסיפו חכמים עוד שתי ברכות: האחת על ריח טוב, מפני שהנפש כואבת בעת צאת השבת, שהנשמה היתירה של השבת מסתלקת, וכדי להשיב את רוחה מריחים ריח טוב. והשנייה על הנר, מפני שבמוצאי שבת נתן הקב"ה דעה באדם הראשון והקיש שתי אבנים זו בזו ויצאה האש, ולזכר זה תקנו חכמים לברך על הנר בכל מוצאי שבת.

לפניכם רשימת פעולות הנעשות בהבדלה. העתיקו בטור השמאלי, או כתבו בלשונכם, את הטעם לכל אחת מהפעולות. בסוגריים כתבו את הסעיף עליו אתם מסתמכים.

	הבדלה בצאת השבת
	עשיית ההבדלה על יין
	עמידה בשעת ההבדלה (למנהג בני אשכנז)
	ישיבה בשעת ההבדלה (למנהג הספרדים)
	ברכת הבשמים
	ברכת הנר
	כיבוי הנר בין ההבדלה

התבוננו בפסוקים שאנו אומרים בהבדלה במבט כללי. מה אנו מבקשים בהם? (שימו לב לשני פעלים שחוזרים על עצמם פעמים רבות).

ידע מצמיח תנוך

רש"ר הירש על ההבדלה

כשם שבשעת כניסת השבת מקבלים את היום ע"י קידוש על הכוס, ללמדנו שה' הקים את היום כיסוד על מנת שישרה עלינו קדושה, כן מבדילים על הכוס בשעה שאנו שבים לששת ימי המעשה, ללמדנו שימות החול חשובים הם לא פחות, כימים מזומנים מה' למלא בהם את תפקידנו, שה' הטיל עלינו.

בהבדלה הננו מבהירים לעצמנו שהשבוע נבדל רק בכך מהשבת, שבו נתגשם הקדושה שהשבת השרתה עלינו, כדרך שהמקדש הנבדל ממעלתו בכל שאר התחומים ישרה ויחדש קדושה והקדשה בכל החיים המתנהלים מחוץ לקודש; כדרך שהאור הנבדל מהחושך לא נבדל ממנו אלא כדי להחיות ולפתח את הכוחות והחומרים הנאגרים באפלה; וכן ישראל נבדל ממנהגו שהעולם נוהג, כדי להורות ולהאיר לשאר האנושות. כך ימצא יום השביעי המובדל מששת ימי המעשה מטרם הבדלתו בהחדרת רוחו בחיי ימות החול.